

Education at a Glance: OECD Indicators -2005 Edition

Summary in Danish

Education at a Glance: OECD indikatorer - 2005 udgave

Sammendrag på dansk

Uddannelse og livslang indlæring spiller en kritisk rolle i udviklingen af økonomier og samfund. Dette gælder såvel indenfor de mest avancerede økonomier som i de økonomier, der for øjeblikket oplever perioder med kraftig vækst og udvikling. Menneskelig kapital er en nøgelfaktor i styring af økonomisk vækst og forbedring af det økonomiske resultat for den enkelte, og beviserne vokser for dens indflydelse på ikke-økonomiske resultater inklusive sundheds- og social inklusion.

Education at a Glance 2005 giver en fyldig, sammenlignelig og ajourført samling af indikatorer for uddannelsessystemernes præstationer. Samtidig med at fokus hviler på de 30 OECD-lande, så omfatter indikatorerne også mere og mere partnerskabslande. Indikatorerne undersøger deltagelse i uddannelse, udgifterne hertil, hvordan uddannelses- og undervisningssystemerne fungerer og et bredt område af resultater.

Nyt materiale inkluderer: En præsentation af programmet 'Programme for International Student Assessment (PISA) 2003' undersøgelsesresultater i indikatorer A4, A5 og A6 fokuserer på den matematiske præstation af 15-årige, data om indtjeningsfordeling ved uddannelsesniveau i indikator A9, bevis på ikke-økonomiske resultater i indikator A10, sammenligninger af deltagelsen af medlemmer af arbejdsstyrken i videreførelsen af uddannelse og indlæring i indikator C6, en analyse af de studerendes indlæringstid udenfor skolen i indikator D1, data om effekten på de studerendes præstationer (offentlige eller private) af en skole i indikator D5 og i indikator D6 data om, hvorvidt gymnasieuddannelsessystemer adskiller sig fra studerende med hensyn til organisering af uddannelse, og hvilken indflydelse dette får på de studerendes præstationer.

Nøgleresultater i denne udgave er som følger:

Flere mennesker studerer længere, men forholdet af afsluttede, videregående uddannelser varierer bredt

Gennemførelse af uddannelse fortsætter med at vokse blandt den voksne befolkning i OECD-lande tilskyndet af det stigende antal unge mennesker, der opnår kvalifikationer indenfor ungdomsuddannelser og uddannelser på videregående niveau. Voksne mellem 25 og 64 år tager nu i gennemsnit uddannelser, der tager lige over 12 år at gennemføre - ca. det samme som ungdomsuddannelser. For unge mennesker, der er i gang med at færdiggøre studierne, er en gymnasieuddannelse blevet normen, hvor mere end 70% i alle OECD-lande med data på nær fire når dette niveau, og et gennemsnit på én ud af tre unge mennesker i OECD-lande går videre til mellemlange eller lange videregående uddannelser (videregående uddannelsesniveau A).

Indikatorerne i *Education at a Glance 2005* viser også følgende:

- I mange OECD-lande, hvor et stort antal studerende ikke tidligere gennemførte grundskoleuddannelsen, forsøger de nu i hurtigt tempo at indhente dette med hensyn til færdiggørelse af gymnasieuddannelsen. I Belgien, Frankrig, Grækenland, Irland og Korea, hvor omkring halvdelen af de, der er født i 1950'erne ikke har færdiggjort grundskoleuddannelsen, har mellem 72% og 97% af de, der er født i 1970'erne færdiggjort den. Det forbliver mindre sandsynligt, at unge voksne i Mexico, Tyrkiet og Portugal vil færdiggøre en gymnasieuddannelse end de unge voksne i de øvrige lande.
- Fremskridtet indenfor de videregående færdiggørelsesrater har været mere ujævnt end indenfor gymnasiet. Det totale antal kandidater i OECD-lande er vokset meget grundet stigninger i et par lande. Nuværende kandidatrater strækker sig fra under 20% i Østrig, Den Tjekkiske Republik, Tyskland og Tyrkiet til mere end 40% i Australien, Danmark, Finland, Island og Polen. Sådanne forskelle er forbundet med forskellige videregående uddannelsessystemer. Høje kandidatrater er mere almindelige i lande med mere fleksible gradstrukturer.
- I de fleste lande færdiggør kvinder både ungdomsuddannelser og videregående uddannelser i et hurtigere tempo end mænd gør. Men kvinder forbliver mindre engagerede i matematik og videnskab i gymnasiet, og det er mindre sandsynligt, at de opnår videregående kvalifikationer indenfor disse felter.
- Nyligt opdaterede data viser, at antallet af naturvidenskabskandidater pr. 100.000 ansatte personer strækker sig fra under 700 i Ungarn til mere end 2.200 i Australien, Finland, Frankrig, Irland, Korea og UK.

De studerendes præstationer varierer stort tværs over og imellem lande i karriere-sammenkædede discipliner så som matematik og i de studerendes bredere evne til at løse problemer

I 2003 rapporterede PISA for anden gang om 15-åriges viden og færdigheder med fokus på matematik. Blandt OECD-lande klarede de studerende i Finland, Korea, Holland og Japan sig allerbedst totalt set. Mange af de mest afslørende sammenligninger drejede sig om kilder af variationer blandt de studerende indenfor landet inklusive omfanget af,

hvordan de studerende på forskellige skoler præsterer på forskellig vis. Blandt undersøgelsens nøgleresultater:

- Mindst én ud af fem studerende har opnået færdigheder i vanskelige matematiske opgaver i Australien, Belgien, Canada, Finland, Japan, Korea, Holland, New Zealand og Schweiz. Dette er en indikator for disse landes pulje af mennesker med matematiske færdigheder på højt niveau, som sandsynligvis vil spille en afgørende rolle til fremme af den videnbaserede økonomi.
- Hvor størstedelen af de studerende i OECD-lande har kompetencer på mindst grundniveau indenfor matematik, så varierer andelen, der mangler disse kompetencer, meget: fra under 10% i Finland og Korea til over en fjerdedel i Italien, Grækenland, Mexico, Portugal og Tyrkiet. Dette er en indikator for, hvor mange studerende der sandsynligvis vil stå overfor alvorlige problemer fremover, når de skal bruge matematik.
- I gennemsnit udgør forskelle mellem skoleresultater ca. en tredjedel af de studerendes forskelle i matematikfærdigheder indenfor hvert land. Et antal lande opnår høje præstationsniveauer tværs over skoler med lave mellem-skoler forskelle. I Finland ligger mindre end 5% af præstationsforskellen blandt de studerende mellem skoler, og i Canada, Danmark, Island og Sverige er den på 17% eller mindre.

Klare udbytter fra uddannelsen kan måles i individuelle jobudsigter, individuelle indtægter og generel økonomisk vækst

Investering i uddannelse giver både individuelle og kollektive belønninger. Der er større sandsynlighed for, at bedre uddannede voksne vil arbejde og tjene mere i gennemsnit, når de arbejder. Disse effekter varierer tværs over lande og uddannelsesniveauer. Der gælder en speciel stærk beskæftigelseeffekt for mænd uden gymnasieuddannelse, for hvilke der er en meget lille sandsynlighed for, at de vil få et arbejde end de, der fuldfører på dette niveau. De største indkomsteffekter synes at ligge mellem dem med videregående kvalifikationer og dem, der kun har opnået gymnasie- eller eftergymnasial ikke-videregående kvalifikationer. Total-økonomi effekter er sværere at måle nøjagtigt, men indikatorerne viser klare effekter af menneskelig kapital på produktivitet og økonomisk vækst. Specifikke indikatorer viser følgende:

- Det er specielt usandsynligt, at kvinder med lave uddannelsesniveauer kommer i arbejde, både sammenlignet med mænd med lave uddannelsesniveauer og kvinder med højere uddannelsesniveauer. Dette er specielt udtalt i Grækenland, Irland, Italien, Mexico, Spanien og Tyrkiet, hvor mindre end 40% af kvinderne mellem 25 og 64 år uden ungdomsuddannelser har arbejde, sammenlignet med mere end 70% af mænd med lignende uddannelser. I disse lande har størstedelen af de højtuddannede kvinder arbejde: Mindst 70% af dem med videregående uddannelser, 63% i Tyrkiet.
- Nye data over indtægter viser, at udover forskelle i gennemsnitslønninger efter uddannelsesniveau, så varierer indtægtsspredningen blandt folk med det samme uddannelsesniveau tværs over lande. Fx har lande, tværs over alle uddannelsesniveauer tilsammen, så som Belgien, Frankrig, Ungarn og Luxembourg relativt få individuelle, som tjener under halvdelen af gennemsnitslønnen.
- Øget arbejdskraftproduktivitet udgjorde mindst halvdelen af BNP-vækst pr. indbygger i de fleste OECD-lande fra 1990 til 2000. Den vurderede langtidseffekt på

økonomisk udbytte af ét ekstra uddannelsesår i OECD-området ligger generelt på mellem 3 og 6%. Der tages også hensyn til beviset for effekter af uddannelse indenfor sundhed og social samhørighed.

Udgifterne til uddannelse stiger men ikke altid lige så hurtigt som BNP

OECD-lande udvider omfanget af deres uddannelsessystemer, men på samme tid forsøger de at dæmme op for udgiftsbyrden til de hårdt pressede offentlige budgetter. Modstridende pres har produceret varierende trends. I den videregående uddannelse, hvor antallet af studerende stiger hurtigst, er presset i nedskæringer i enhedsudgifter størst. I grunduddannelse og gymnasieuddannelse, hvor demografi i nogle tilfælde skaber et fald i tilmeldinger, er udgiften pr. studerende stigende i næsten alle lande. Specielt:

- Udgiften pr. studerende på ikke-videregående uddannelser steg med 30% eller mere mellem 1995 og 2002 i Australien, Grækenland, Irland, New Zealand, Polen, Portugal, Spanien og Tyrkiet. I nogle andre lande steg den med under 10%, og i Sverige faldt den en smule.
- På den videregående uddannelse er udgiften pr. studerende i nogle tilfælde faldet med mere end 10%, da udgiftsniveauet ikke har holdt trit med det udvidede antal studerende. Dette er sket i Den Tjekkiske Republik, Polen og Den Slovakiske Republik, hvor tilmeldingerne er steget hurtigt, og i Australien og Sverige, hvor de er steget med lavere hastighed. I Grækenland, Spanien, Schweiz og Tyrkiet er udgiften pr. studerende på den videregående uddannelse steget med mere end 30%.
- Kun i halvdelen af landene holdt den generelle vækst i uddannelsesudgiften i det mindste trit med BNP-væksten mellem 1995 og 2002. I Irland, hvor BNP voksede specielt hurtigt, voksede udgifterne til de ikke-videregående uddannelsesinstitutioner kun ca. halvt så hurtigt, selv om udgifterne til de videregående uddannelser næsten holdt trit med BNP. Udgifter til uddannelsesinstitutioner voksede mere end dobbelt så hurtigt som BNP i New Zealand og Tyrkiet på det ikke-videregående niveau, og i Grækenland, Ungarn, Italien, Japan, Mexico, Polen, Schweiz og Tyrkiet på videregående niveau.

Private udgifter til uddannelse er væsentligt i nogle områder, men ressourcer til uddannelse fortsætter med at afhænge meget af fordelingen af offentlige budgetter

Offentlig finansiering står i dag for den største udgift til uddannelsesinstitutioner, hvor mere end 90% af udgifterne til grunduddannelse og gymnasieuddannelse i OECD-lande kommer fra denne kilde. Indenfor videregående uddannelse og før-skole uddannelse er privat finansiering mere udpræget, specielt i visse lande. I de seneste år har offentlig finansiering af uddannelse været truet af et fald i de fleste lande i procentdelen af BNP, der er brugt offentligt tilsammen. Tildelingen af en større andel af disse budgetter til uddannelse har hjulpet med at reducere indvirkningen. Indikatorer for offentlige og private udgifter viser følgende:

- Indenfor videregående uddannelser varierer procentdelen af finansieringen, der kommer fra private kilder, meget fra under 4% i Danmark, Finland, Grækenland, Norge til mere end 50% i Australien, Japan og USA, og endda over 80% i Korea.

- I nogle lande afhænger videregående institutioner nu mere udbredt af private finansieringskilder, så som undervisningsafgifter, end de gjorde i midten af 1990'erne. Private bidrag steg med mere end fem procentpoint i Australien, Mexico, Portugal, Den Slovakiske Republik, Tyrkiet og USA fra 1995 til 2002. Indenfor grunduddannelse og gymnasieuddannelse er andelen af offentlige og private udgifter forblevet næsten uændret.
- I gennemsnit i OECD-lande er de offentlige budgetter aftaget relativt med BNP. Udgifterne til offentlig uddannelse steg som en del af disse budgetter, men de voksede langsommere end BNP. Danmark, New Zealand og Sverige så specielt betydelige skift i de offentlige udgifter hen imod uddannelse.

Den uddannelsesmæssige forventning fortsætter med at stige, og de fleste unge mennesker forventer nu at tage nogle videregående uddannelser i løbet af deres liv.

Et barn på fem år kan nu forvente at få et uddannelsesforløb på mellem 16 og 21 år i løbet af hans eller hendes livsforløb i de fleste OECD-lande, hvis de nuværende deltagermønstre fortsætter. I alle lande er forventningerne til uddannelse målt i disse termer vokset siden 1995, da deltagelsen er steget i før-skole-, gymnasie- og videregående uddannelser. I gennemsnit vil 53% af unge mennesker tage mindst nogle videregående uddannelser på universitetsniveau eller lignende, baseret på nuværende mønstre.

Indikatorerne viser følgende:

- Forventede uddannelsesår for et barn, der var fem år i 2003 overstiger 16 år i alle lande undtagen i Luxembourg, Mexico, Den Slovakiske Republik og Tyrkiet og højst i Australien, Belgien, Finland, Island, Sverige og UK, hvor de er på mellem 19 og 21 år.
- I Den Tjekkiske Republik, Grækenland, Ungarn, Island, Korea, Polen, Sverige, Tyrkiet og Storbritannien voksede de uddannelsesmæssige forventninger med mere end 15% fra 1995 til 2003.
- Baseret på nuværende deltagelsesrater tager 53% af vore dages unge mennesker i OECD-lande universitetsniveau eller lignende programmer. Ca. 16% vil tilmelde sig andre typer videregående programmer (videregående uddannelse type B) - men der er et overlap i disse to grupper. I Australien, Finland, Ungarn, Island, New Zealand, Norge, Polen og Sverige vil mere end 60% af de unge tilmelde sig programmer på videregående uddannelsestype A. Andre former for videregående uddannelse er mest udbredt i Korea og New Zealand, hvor over halvdelen af unge mennesker kan forvente deltagelse i uddannelse indenfor videregående uddannelse type B.

Studerende, der krydser grænser, står for en stigende og ændrende funktion i tilmeldingen til videregående uddannelser

I 2003 var 2,12 millioner studerende i OECD-lande udenlandske studerende, dvs. tilmeldt udenfor deres hjemland. Dette repræsenterede en 11,5% stigning i det totale antal optagelser af udenlandske studerende rapporteret til OECD siden sidste år. Mest bemærkelsesværdigt:

- USA, UK, Tyskland, Frankrig og Australien modtager 70% af udenlandske studerende i OECD-lande. Siden 1998 er Australiens andel vokset, mens den i UK og USA er faldet.
- I absolutte tal repræsenterer studerende fra Korea, Japan, Tyskland, Frankrig, Grækenland og Tyrkiet de største kilder til optagelse fra OECD-lande. Studerende fra Kina, Indien og Sydøstasien omfatter det største antal udenlandske studerende fra partnerskabslande.

Unge voksne kombinerer arbejde og uddannelse på forskellig vis, men et betydeligt antal bruger tid på ingen af delene

Overgangen fra obligatorisk uddannelse til beskæftigelse kan være meget langvarig i OECD-lande, hvor uddannelse ofte er flettet sammen med arbejde. Men studerende, der når til slutningen af 20'erne uden at have opnået kvalifikationer, er alvorligt i risikogruppen:

- Dem uden i det mindste en gymnasieuddannelse har større risiko for arbejdsløshed. I Belgien, Den Tjekkiske Republik og Den Slovakiske Republik er mere end 15% af de 25- til 29-årige uden gymnasieuddannelse arbejdsløse.
- I nogle lande bruger unge mennesker betydelige mængder tid på hverken uddannelse eller job (arbejdsløse eller udenfor arbejdsstyrken). Den gennemsnitligt forbrugte tid på denne situation i alderen 15 og 29 overstiger to år i Belgien, Den Tjekkiske Republik, Grækenland, Ungarn, Italien, Mexico, Den Slovakiske Republik, Spanien, Polen, Tyrkiet og USA.
- I nogle lande foregår uddannelse og arbejde for en stor dels vedkommende sammenhængende, hvor imod det i andre lande foregår sideløbende. Arbejdsstudieprogrammer, som er relativt almindelige i europæiske lande, tilbyder sammenhængende, erhvervsfaglige uddannelseslinjer til anerkendte beskæftigelseskvalifikationer. I andre lande er indledende uddannelser og arbejde sjældent forbundet med hinanden.

Uddannelsesmæssige tilførsler kan måles ikke blot på, hvor mange timer, børn indlærer, og hvor store klasserne er, men også på indlæring udenfor klasseværelset

I de obligatoriske uddannelsesår varierer uddannelsesmæssige tilførsler påfaldende tværs over lande. Studerende kan få 50% mere undervisningstid og være på klasser på langt over 50% flere i ét land sammenlignet med et andet. Men ikke alt foregår i klasseværelset, og nye data fra PISA viser, at uddannelsestiden udenfor klasseværelset også varierer meget. Blandt resultaterne af undervisnings- og uddannelsestilførsler ses bl.a. følgende:

- Det totale antal undervisningstimer, som elever mellem 7 og 14 forventes at modtage, er i gennemsnit 6.852 timer blandt OECD-lande. Formelle krav strækker sig fra 5.523 timer i Finland til omkring 8.000 timer i Australien, Italien, Holland og Skotland.
- Da PISA 2003 undersøgelsen spurgte 15-årige elever om uddannelse udenfor klasseværelset, kom de med meget forskellige svar tværs over lande. I Østrig, Belgien, Den Tjekkiske Republik, Island, Japan, Norge, Portugal, Sverige og Schweiz står uddannelse i klasseværelser for 80% af total skolerelateret indlæring, hvorimod elever

i Grækenland rapporterer om, at de bruger mere end 40% på indlæring andre steder inklusive lektier og klasser uden for skolen.

- Den gennemsnitlige klassestørrelse i grundskoleuddannelsen er på 24 elever pr. klasse, men det varierer fra 30 eller mere i Japan, Korea og Mexico til under 20 i Danmark, Island og Schweiz.
- For gennemsnittet af de ti OECD-lande med data er 30% af personalet i grundskole og gymnasiet ikke lærere, spændende fra under 20% i Korea og New Zealand til mere end 40% i Den Tjekkiske Republik og Frankrig.

Lærernes løn og kontakttid varierer meget tværs over lande, og lønstrukturen ændrer sig i nogle tilfælde

Relativt til BNP pr. indbygger får lærere i nogle lande mere end to gange så meget i løn som i andre lande. Lærernes arbejdstid er også meget forskellig tværs over lande. Udbud og efterspørgsel er årsag til nogle ændringer. Indikatorerne viser følgende:

- Lønningerne for grundskolelærere midt i karrieren er over dobbelt så høje som BNP pr. indbygger i Korea og Mexico, hvorimod lønningerne på Island og i Den Slovakiske Republik er på under 75% af BNP pr. indbygger.
- Det gennemsnitlige antal undervisningstimer i grundskolen spænder fra 535 i Japan til mere end 1000 timer i Mexico og USA med lignende forskelle på andre niveauer.
- På timebasis får lærerne meget bedre løn i gymnasiet end i grundskolen. Lønnen pr. undervisningstime er 80% højere for gymnasielærere end for grundskolelærere i Holland og Spanien, men under 5% højere i New Zealand, Polen, Den Slovakiske Republik og USA.
- Siden 1996 kan et ønske om at tiltrække nye lærere have været en medvirkende årsag til den hurtigere stigning i startlønnings end i andre lønninger for lærere i Australien, Danmark, England, Finland og Skotland. Lønningerne for folk midt i karrieren er steget relativt hurtigt i Østrig, Japan, Holland, New Zealand og Portugal. I New Zealand er lønninger i toppen af skalaen også steget hurtigere end startlønnings, men da det kun tager otte år at nå til toppen af skalaen, så er dette kompatibelt med rekrutteringsincitamenter for nye lærere.

Forskellige typer skole og skolesystemer præsterer forskelligt, men effekten af disse strukturelle forskelle skal fortolkes omhyggeligt

PISA 2003 undersøgelsen af den matematiske præstation af 15-årige bemærkede betydelige forskelle i præstationen mellem elever i offentlige og private skoler, og nogle forskelle i resultaterne i grundskoleuddannelsessystemer med større eller mindre differentiering i grupperingen af elever. Sådanne sammenligninger skal behandles med varsomhed. Hovedkonklusionerne var som følger:

- Private skoler udkonkurrerer generelt offentlige skoler. Elever på private skoler scorer gennemsnitligt 33 point mere på matematikskalaen; ca. et halvt kompetenceniveau. Den største forskel er i Tyskland (66 point). Men når man tager socio-økonomiske faktorer fuldstændigt med i betragtning, så synes præstationen på private skoler ikke længere at være højere.

- Elever i mere differentierede og selektive uddannelsessystemer præsterer i gennemsnit lidt mindre end dem i de mere omfattende systemer, men dette er ikke af statistisk betydning. Mere differentierede systemer viser meget større variation i præstation blandt eleverne fra én skole til en anden, og også når man sammenligner elever med mere eller mindre begunstigede familiebaggrunde.

© OECD 2005

Dette sammendrag er ikke en officiel OECD oversættelse.

Reproduktion af dette sammendrag er kun tilladt på betingelse af, at OECD copyright og titel på den originale publikation nævnes.

Sammendrag på flere sprog er oversatte uddrag af OECD publikationer, der oprindeligt blev publiceret på engelsk og fransk.

De er gratis tilgængelige på OECD Online Bookshop www.oecd.org/bookshop/

For yderligere oplysninger kan man kontakte afdelingen OECD Rettigheder og Oversættelser,
Direktoratet for Offentlige Anliggender og Kommunikation.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
Frankrig

Besøg vores website www.oecd.org/rights/

